

“ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ”И РИВОЖЛАНГАН ДАВЛАТЛАР ТАЖРИБАСИ**Жамол Юлдашев***Жиззах Sambhram университети**2 –боскич магистранти*

Бугунги кунда жаҳонда эътибор талаб этилаётган муаммолардан бири бу – экологик муаммолар ўзининг глобаллиги билан алоҳида ажралиб турибди. Табиий воқеликларни англаган ҳолда, уларнинг келиб чиқиш сабабларини аниқлаб, салбий ҳолатларни тузатишга ижобий тарзда ёндашиб, табиат қонунларини ҳисобга олиб, экологик муаммоларни фан – техника ютуқлари, “Яшил иқтисодиёт”ни ривожлантириш ва қайта тикланувчи энергия манбалари асосида ҳал қилиш муҳим омиллардан ҳисобланади. Ҳеч кимга сир эмаски, жаҳонда асосий таҳдид солаётган хавфлардан бири сифатида экологик муаммоларни барта –раф этиш масалаларидир.

Шундан келиб чиққан ҳолда фикримизча, ҳозирги глобаллашув шароитида иқтисодиётни барқарор ўсишига хавф соладиган замонавий таҳ –дидлар қуйидагилардир:

1. Жаҳонда давом этаётган иқтисодий молиявий инқирозлар.
2. Кучайиб бораётган экстремизм, терроризм ва наркотик моддалар савдоси.
3. Мамлакатда мавжуд коррупцион ва хуфёна иқтисодиёт элементлари
4. Ишчи кучларнинг давлатлараро ҳаракати (миграцион таҳдид).
5. Жаҳонда рўй бераётган ҳар хил урушлар (ҳарбий, сиёсий, ижтимоий, маънавий, иқтисодий).
6. Экологик муаммолар.

Маълумки, иқтисодиёт ривожини беvosита электр ва иссиқлик энергияси таъминоти билан боғлиқ. Бироқ уни ҳосил қилиш ҳамда етказиб бериш жараёнида катта харажат талаб қилиниши билан бирга, ҳавога кўп миқдорда ис гази ҳам чиқарилади.

Таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йилнинг 5 майдаги ПҚ – 2343 – сонли қарори билан тасдиқланган, 2015 – 2019 йилларда иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳада энергия сифimini қисқартириш, энергияни тежайдиган технологиялар ва тизимларни жорий этиш чора – тадбирлари дастури доирасида кейинги йилларда республика – мизнинг иқтисодиёт тармоқлари ва ижтимоий соҳасида энергия тежамкор – лигини таъминлашга қаратилган кенг қамровли чора – тадбирлар амалга оширилди.

Ўзбекистоннинг “Париж битими”га қўшилиши муносабати билан экологик ва “яшил иқтисодиёт”га ўтиш бўйича давлат стратегияси ишлаб чиқилди. Бу ҳақида 2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини “Фаол инвестициялар ва ижтимоий ривожланиш йили”да амалга оширишга оид давлат дастурида келтирилган.

2017 – 2021 йилларда гидроэнергетикани янада ривожлантириш чора – тадбирларига доир қабул қилинган Дастур доирасида 42 та янги гидроэлектростанция куриш ва ишлаб турган 32 та гидроэлектростанцияни модернизация қилиш ҳисобига 2025 йилга қадар республикамизнинг экологик тоза гидроэнергия ишлаб чиқариш қувватларини 1,7 баробарга ошириш назарда тутилган. Юқорида билдирил –ган фикр ва мулоҳазаларни билган ҳолда мазкур курс ишини долзарб деб ҳисоблаймиз.

Бугунги глобллашув шароитида жаҳонда асосий муаммолардан бири бу экологик муаммолардир. Бу муаммоларни ўрганиш жараёнида қуйидаги масалалар ўрганилди:

- мамлакатимизда ва жаҳонда ўзининг хавфлилиги билан алоҳида ўрин эгаллаган муаммолардан бири бўлган экология хавфни бартараф этиш долзарб бўлиб қолмоқда.

- экологик таҳтидларни бартараф этишда жаҳон ҳамжамиятининг ҳамкорлигини мустаҳкамлаш, келушув ва музукоралар орқали унинг хав –фини пасайтириб бориш, экологик инқирознинг келиб чиқиш сабабларини аниқлаш, иқтисодий ўсишни таъминлаш орқали яшил иқтисодга ўтишдир.

- дунёда хавф солаётган хатарлар 5 тоифага бўлинади: иқтисодий, экологик, геосиёсий, ижтимоий ва технологик.

- республикамизда экологик муаммоларни тартибга солиш ва ҳал этиш борасида ҳукуқий асос яратилганлиги экологик муаммоларни имкон қадар камайтиришга ўз ҳиссасини кўшади деб ҳисоблаймиз.

Маълумки, иқтисодиёт ривожини бевоқифа электр ва иссиқлик энергияси таъминоти билан боғлиқ. Бироқ уни ҳосил қилиш ҳамда етказиб бериш жараёнида катта харажат талаб қилиниши билан бирга, ҳавога кўп миқдорда ис гази ҳам чиқарилади.

Орол муоммосини бартараф этиш, йўқолиб кетган табиатни борича тиклаш бутун дунё аҳли ҳамжиҳатлигида Орол денгизи бўйларини ўрмон –зорлаштириш ва инновацион лойиҳаларни жорий этиб Оролни кутқариш чора тадбирларни амалга оширишимиз зарур.

“Яшил иқтисодиёт”ни ривожлантириб бу каби муаммоларни бартараф этиш учун биринчи навбатда шаҳар ва қишлоқ кўчаларида манзарали дарахтларни ҳамда гул кўчатларни купроқ экишимиз фойдадан холи эмас. Чунки биз биламизки арча дарахти ўзига карбонад ангидрид ютиб кислород ишлаб чиқаради. Ундан сўнг жаҳонга машҳур Apple компанияси Хитойда айнан қайта тикланувчи энергия манбаларидан самарали фойдаланиш юзасидан кенг кўламли ишлар олиб бораётганлигини, Panasonic эса Tesla билан ҳамкорликда электр машиналарига батареялар яратиш борасида фаол изланаётганлигини, Германия, Дания, Швеция каби мамлакатларда “яшил” уйлар куриш урф бўлганлигини, АҚШда “яшил иқтисодиёт” соҳасининг пешқадамлари сифатида Google ва Apple компаниясининг қилаётган ишларидан намуна олиб ўзимизнинг шароитга мослаштириб кенгроқ тарғиб қилишимиз керак. Хар бир корхона ташкилотларда қайта тикланувчи энергия

манбаларидан самарали фойдаланишни жорий қилиш ва ис газ чиқарадиган ҳар бир қурилмаларга ҳаво тозалагич филтрларни ўрнатишни жорий қилиш зарур, қуёш панелларидан янада кенгроқ фойдаланишни нафақат корхона ва ташкилотларда балки оддин аҳоли хонадонларида ҳам фойдаланишни жорий қилиш керак. Бу билан биз нафақат экологияни бузилишини олдини олган бўламиз, балки иқтисодий тежамкорлик ва қишлоқ жойлардаги электр танқислиги муаммосини ҳам ечимини топган бўлардик.

Фойдаланилган адабиётлар:

Президент асарлари

1. Мирзиёев.Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб – интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. – Т. Ўзбекистон, 2017-й 19 - б.

2. Каримов.И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. – Т: Молия. 2002. 11 – 14 – бб.

Меъёрий – ҳуқуқий ҳужжатлар

3. Ўзбекистон Республикасининг “Ўрмон тўғрисида”ги қонуни. Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси 15 апрел 1999 йил сессияси 1999.

4. Ўзбекистон Республикасининг “Экологик назорат тўғрисида”ги қонуни 2013 й. 27 декабрь.